

Januar-marts 1843

FAKTA

Dato:
Januar-marts 1843

Sidetæl:
247, 248, 249, 250

Dagbogens placering:
Thorvaldsens Museums arkiv,
inspektørens skrin, nr. 1

Ophavsperson/nøgleperson:
Christine Stampe

Generelle kommentarer:
Dette dokument er en del af det
originale manuskript til Christine
Stampes erindringer om Thorvaldsen.
Afskriften af hele manuskriptet
omfatter i alt 60 dele. Denne del er nr.
49.

OBS Dokumentet er også udgivet i
Arkivet, Thorvaldsens Museum. Her
findes den senest opdaterede udgave.

Læs mere om nærværende online-
udgivelse i artiklen Manuskriptet til
Christine Stampes erindringer om
Thorvaldsen.

Omtalte personer:
N.C.L. Abrahams
J.L. Jensen
Karl von Kolb
Adam Oehlenschläger
Elisa Paulsen
Friederich Nicolai Wilhelm Paulsen
Fritz Paulsen
Susette Schouw
Henrik Stampe
Bertel Thorvaldsen
C.F. Wilckens

RESUMÉ

Christine Stampes manus til sine erindringer om Thorvaldsen. Dette er 49. del af i alt 60.

TRANSSKRPTION

- 247 -

19

Efter Julen 1842 og Nytaar 43, var neppe glad tillEnde, før der kom Exspre fra fr: Poulsen¹ at hendes Mand² var nær ved at døe, nu ventede vi endnu næste Post og saa var det bedre, ikke desto mindre tog Thorvaldsen til Byen³ med Øhlensch⁴ og tilbragte resten af Vinteren paa den minst behagelige Maade han endnu havde haft det her i Landet, thi Paulsen, var syg og Datteren altid misfornøiet, nu fløttede vi ogsaa til Byen⁵ sidst i Jan. og jeg havde taget mit Porcelain, osv til mig, saa kunde Thor ikke meere have Paulsens til bords, for de havde ofte meldt dem hos ham, sigende at Suppen var saa daarlig i Værtshuset og Paulsen havde talt med Thorvaldsens Tiener⁶ om denne ikke kunde proponere Thorv: om at de bestandig kunde spise der, dog Konen⁷ var kied nok af alle de Mennesker, saa hun bad mig sige det til Thorv:, som jeg da og gjorde, og vi bleve enige om at naar jeg kom til byen tog jeg mine Knive[,] Gafler[,] Spisestæl, osv, saa spiste han som sedvanlig daglig hos os, og saa faldt det bort af sig selv, og dette skedte saa ledes, desuden var Manden næsten syg heele Vinteren; dog hen ad foraaaret var det bedre med ham, og skjønt frue P: havde ofte været, deels i Theatret, deels at Kiøre Tuur, og jeg havde ventet en Visit af hende til tak for min Giestfrihed i de 12 dage hun og heele følge havde lagt ud hos os, saa blev jeg skuffet, Thorv: ærgrede det, men ikke destomindre fik han mig fleere gange til at følge ham derhen da han paastod det var inbildning af mig at Datteren havde noget mod mig, ["]det er saa hendes kolde Maneer

- 248 -

20

som ofte støder mig selv naar jeg kommer der[,] sagde Thorv: ["]Deels er hun død og kold som en Kydklump, og det første hun siger mig er i almindelighed: ["]che⁸ maravilla di vedevoi, qua[,]], o s v som saa ender med Bebreidelser og Gud ved hvorfor thi jeg kommer der meget oftere en[d] i Rom, hvor jeg aldrig gik der ubudent. ☒ kom nu ned at see til Paulsen[,] osv ☒ og jeg lod mig overtale men altid stødte mig paa nye hendes liden høflighed, skjønt Paulsen var meget Artig, ja særdeles; og i det heele, lod ikke at være andet en[d] tilfreds med mig, som virkelig for Thor's skyld gjorde hvad jeg kunde for at vise dem opmærksom og at jeg ikke [xxxx] t[xxx] d[xx]ud [xxx] til Jul til Nysøe, var d[x] fordie Paulsen var syg men at den kiere Thorv daglig kom til os det var nok hvad fruen ikke holdt af[,] dog var det saa rimelig da vi alle i vort huus ledte det beste ud til

ham, og der var ikke en god frugt eller noget lækkert uden at Stampe⁹ sendte det til Thor og det beste skulde altid giemmes til ham[.] kort nu kom d. 8de Marz¹⁰ Thors Romersk Geburstag, som man kaldte den og de 3 foregaaende Aar var Thor: taget ud til Nysøe eller passet at han var der tildeels for ikke at gjøre omstændigheder med den Dag, som Kunstner her i Danmark altid havde Celebreret, 1839, 40, 41, var han paa Nysøe¹¹, 1842; vare vi samde i Rom til en Diner hos Colb¹², (og dengang vi bleve inviterede sagde Thorv: [“]det er min Datters fødselsdag¹³ og d. 8de Marz, altsaa dersom de inviterer mig der, saa kan jeg ikke godt ungaae at tage derhen[“]; dog han blev ikke inviteret og vi havde en glad Dag hos Colb, som endte med en Tombola; ☒ 1843 d. 8de Marz eller rettere 8 Dage forud¹⁴, gik fr: Schouv¹⁵, hen til fr: Paulsen i Kiøbenhavn, for at sige hende at vi altid paa den Dag pleiede at gjøre noget, og ogsaa i Aar

- 249 -

21

havde det isinde, dog da vi ikke vilde staae hende i Veien, saa vilde vi dog først spørge hende om hun havde selv bestemt noget saa vilde vi hellere træde tilbage, imodsat tilfælde vilde vi invitere hende og hendes til at komme til os hvor vi havde nogle Tableaus osv, her paa svarede fr: Paulsen at hun var altid vandt til at have papa hos sig paa den dag, og hun haabede ogsaa at han i Aar vilde være hos hende ☒ osv ☒ nu Opgav vi da alle vore Planer, og vare vis paa at blive inviterede til Paulsens den Dag, om Søndagen¹⁶ før sender hun mig sin lille Dreng¹⁷, for at lade mig sige at efter hvad fr: Schouv havde sagt hende maatte hun beklage at staae mine Planer i Veien thi hun havde inviteret endeel af Thorvaldsens Venner til Midag da papa altid pleiede at være hos hende den dag; men ingen Invitation til os, nu var jeg da begierlig at vide hvem der var Thors: Venner; og det var da nogle af Paulsens familie¹⁸ og Jensens¹⁹ ☒ osv osv ☒ [“]è poi viene Rossi²⁰[“] dette siste tænkte jeg nok hun lod mig sige for at jeg ret skulde føle, hvor brillant et Sælskab hun kunde gjøre uden at invitere os thi jeg vi[d]ste at han ikke kunne komme der skjønt i 10 a 12 Dage laae paa Nysøe med heele sin flok; 6 Mand stærk og nød Giæstfrihed[.] Thorvaldsen, som jeg senere fortalt dette Bud til vilde neppe troe mig, saa groft fandt han det af hende, [“]havde jeg vi[d]st at De ikke blev bedt, da der dog vare andre fremmede, saa var jeg ikke gaaet der, men da han ikke var ganske væl endnu troede jeg de ingen inviterede og netop derfor vilde jeg ikke feile at gaae der foresten var det simpelt nok, og kiedelig nok.[“] ☒ kort frue Paulsen opnaaede at

- 250 -

22

overbevise mig om hendes liden Levemaade mod mig, og heele Vinteren gik nu hen hvor hun ikke gjorde mig nogen Visit, som hun for Tho: altid unskyldte med at manden var syg²¹, og hun tog ingen stæder, skjønt jeg dog fleere gange saa hende i Theatret og ved, at hun baade var hos

Lythansen²² og Maler Jensen x²³ x vi boede i Makvois Palai²⁴, og havde ofte Rossi, Abrahams²⁵ [,] Schram²⁶ osv til stor Glæde for Thorv:

¹ Dvs. Thorvaldsens datter Elisa Paulsen.

² Dvs. den danske oberstløjtnant og kammerjunker Fritz Paulsen. 7.6.1843 døde han efter en tids sygeleje.

³ Januar 1843 vendte Thorvaldsen tilbage til København efter ophold på Nysø.

⁴ Dvs. den danske digter og forfatter Adam Oehlenschläger.

⁵ Familien Stampe havde et københavnsk residens i Kronprinsessegade 36.

⁶ Dvs. Thorvaldsens kammertjener C.F. Wilckens.

⁷ C.F. Wilckens' kone Charlotte Amalie Wilckens (1809-1867), née Weiss, boede også på Charlottenborg og lavede mad til Thorvaldsen.

⁸ Dvs. "Che meraviglia di vedervi qui" – Hvor vidunderligt at se Dem her. Tydeligvis ironisk ment.

⁹ Dvs. den danske baron af Stampenborg Henrik Stampe.

¹⁰ 8.3. fejrede Thorvaldsen sin romerske fødselsdag. Primo marts 1843 opstod Uoverensstemmelse mellem Christine Stampe og Elisa Paulsen omkring fejringen af Thorvaldsens romerske fødselsdag.

¹¹ 8.3.1839 blev fejret i København af De danske Romere uden Stampes deltagelse; 8.3.1840 blev også fejret i København, dog med Stampe som primus motor; mens 8.3.1841 blev fejret på Nysø. Stampes nøjagtighed skal som altid tages et gran salt.

¹² Dvs. den tyske handelsmand, bankier og konsul Karl von Kolb, hvor Thorvaldsen, som det fremgår, blev fejret 8.3.1842.

¹³ Elisa Paulsen blev født 8.3.1813.

¹⁴ Dvs. 1.3.1843.

¹⁵ Dvs. Christine Stampes søster Susette Schouw.

¹⁶ Antagelig søndag 7.3.1843.

¹⁷ Dvs. Alberto Paulsen.

¹⁸ Fritz Paulsens bror Friederich Nicolai Wilhelm Paulsen og hans baronesse Ottilia Christiane Adolphine Juul (1803-1883) må have været blandt de familiemedlemmer, der deltog i middagsselskabet. Se Rigmor Stampe, op. cit., p. 223 og 366.

¹⁹ Iflg. Rigmor Stampe, op. cit., p. 223 og 366 var der tale om den danske maler J.L. Jensen og hans hustru Signe Marie Vilhelmine Visby (1804-1884).

²⁰ Dvs. den italienske tenor Ernesto Rossi, som optrådte på Hofteatret og Det Kongelige Teater i København. Han kom sandsynligvis til København i slutningen af 1840 sammen med en mindre italiensk teater- og musikgruppe, hvis kapelmester fra 1841 til 1850 var italieneren Paolo Sperati, som ifølge de forklarende noter i Rigmor Stampe, op. cit, p. 338-339, n. 17 var gift med en af gruppens sangerinder, Madame Forconi. Foruden Rossi, Sperati og Forconi udgjordes gruppen af Torre, Vairo, Madame Corsi og Madame Secci. I 1842 ændrede Christian 8. ved arkitekten Jørgen Koch tilskuerrummet i Hofteatret til brug for netop denne tilrejste teater- og musikgruppe.

²¹ 7.6.1843 døde Fritz Paulsen efter længere tids sygeleje.

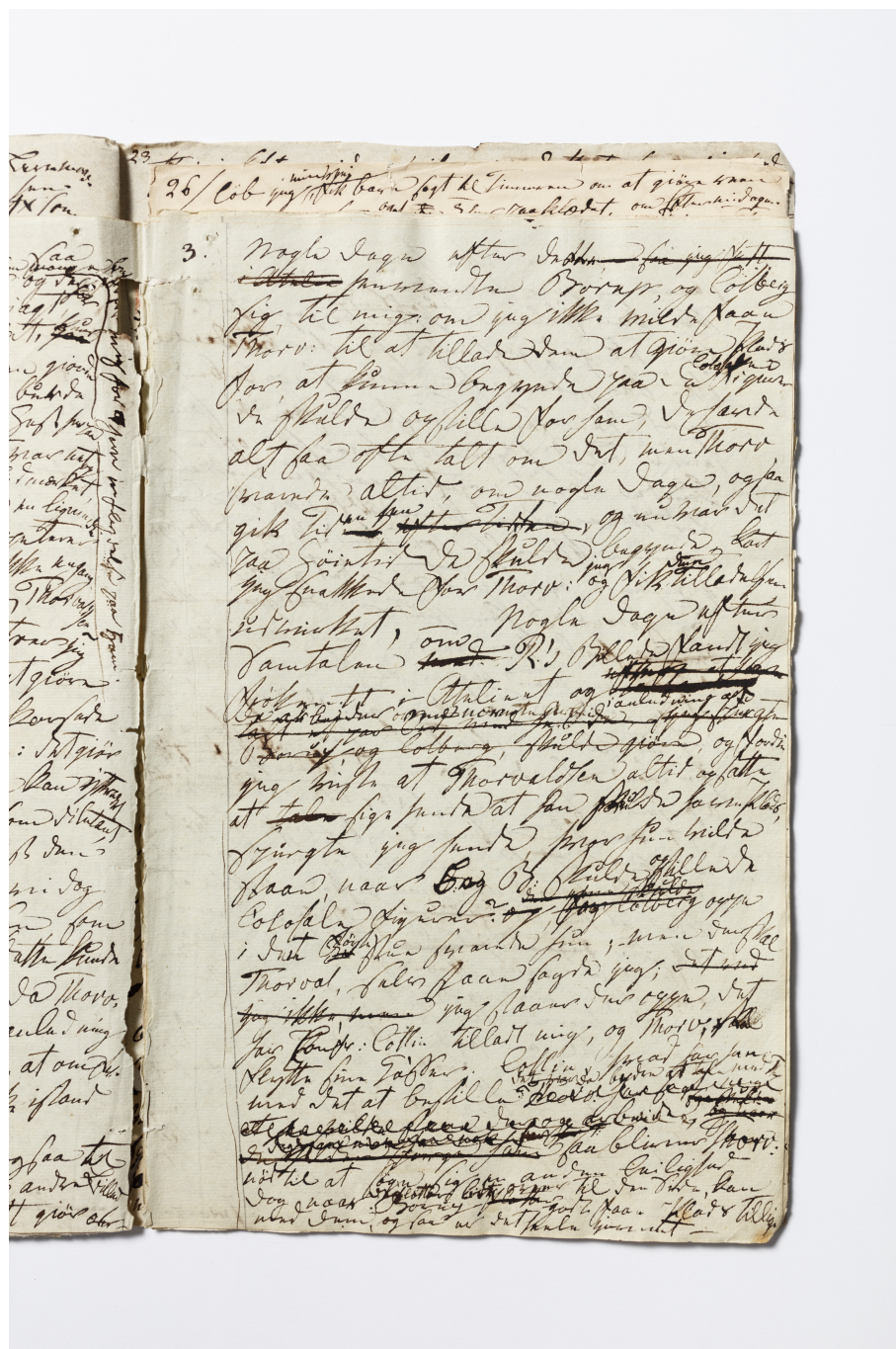
²² Dvs. den danske arkitekt og muremester Johann Heinrich Lütthans (1783-1852).

²³ Kryds. Dvs. indvisningstegn. Følgende er skrevet i venstre margen på den anden led: "x vi boede i Makvois Palai, og havde ofte Rossi, Abrahams Schram osv til stor Glæde for Thorv:"

²⁴ Dvs. Mac Evoys Palæ, som ligger på hjørnet af Fredriksgade og Bredgade i København. Palæet kendes også under navnet Dehns Palæ.

²⁵ Dvs. den danske professor, forfatter og notarius publicus N.C.L. Abrahams.

²⁶ Antagelig den danske operasanger Peter Ludvig Nicolai Schram (1819-1895).

22
23
26/Col
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

